

Parametrická optimalizace důchodového systému ČR – varianta KSČM

(Pro potřeby Odborné komise pro důchodovou reformu MPSV zpracoval Miroslav Opálka dne 29. 7. 2014)

Úvod

Komunistická strana Čech a Moravy je v řešení důchodového systému konzistentní. Její návrh, zapracovaný v závěrečné zprávě výkonného týmu tzv. 1. Bezděkové komise - viz. http://www.mpsv.cz/files/clanky/2235/zaverecna_zprava.pdf (stručně str. 99 až 101 - **Příloha č. 1**) - je životaschopný a po nezbytné aktualizaci parametrických úprav reálný. Zpochybňování této varianty by bylo v podstatě i zpochybňováním výpočtů výkonného týmu této komise. V podstatě jde v přístupu k řešení o politickou vůli, o politická rozhodnutí. Žádné řešení není bezbolestné! Je na politicích, koho nezbytné dopady více zatíží a jak spravedlivě budou potřebná opatření v čase rozložena.

Setkáváme se stále se snahou propočítat katastrofické dopady na důchodce na sto let dopředu. Považujeme to za účelové. Nikdo neodhadne seriózně další vývoj. Vždyť např. vědci předpokládají, že za padesát let roztaje severní ledová čepička na Zemi. Jaký to bude mít vliv na ekonomiku a stěhování národů? Jaký vliv budou mít současné, a možná i budoucí vojenské konflikty? Atd., atd. Průběžný důchodový systém je regulovatelný, adaptovatelný na nové podmínky, což je jeho největší výhodou. Přes všechna úskalí je největší jistotou. Jde jen o odvalu politiků, aby dle potřeby včas zatížili více ty, kteří nemohli či nechtěli systém zajistit prostřednictvím svých či osvojených dětí, to znamená, prostřednictvím reprodukce ekonomicky aktivních plátců.

Problémy, které ovlivňují důchodový systém, zejména jeho státní solidární pilíř, jsou mimo tento systém. Tam, vně důchodového systému, by se měly úspěšně řešit. Jde především o:

- nepříznivou demografickou prognózu (nerovnoměrný vývoj poměru důchodců k ekonomicky aktivním občanům),
- malou výkonnost domácího hospodářství (omezené zdroje pro vícezdrojové financování prvního pilíře za náhradní doby apod.),
- velký počet nezaměstnaných (zátěž pro příjmy i výdaje v důchodovém účtu),
- neochotu občanů s vyššími příjmy solidarizovat se na úkor svého ekvivalentního plnění (stropy, změny v redukčních pásmech),
- zájem skupin finančního kapitálu o správu větší části veřejných financí mimo solidární systém (odklon od kolektivního k individuálnímu zabezpečení proti rizikům),
- odmítnutí sociálně spravedlivějšího přerozdělování nově vytvořené hodnoty při zvyšující se produktivitě práce (růst vykořisťování).

Hlavní argumenty pro urychlené reformy v duchu liberalismu či neoliberalizmu vychází ze záporného bilančního výsledku důchodového účtu a jeho výhledu. Jde o důsledek převedení důchodového zabezpečení na důchodové pojištění, které je však jen jakýmsi kvazi-pojištěním. Zákony a vývoj mění v čase parametry, které např. snižují příjmovou stránku důchodového účtu, na jehož úkor se řeší například nezaměstnanost (předčasné důchody), nebo nejsou finančně zajištěny nároky za náhradní doby, Ústavní soud ČR rozhoduje o přijatelné solidaritě a ekvivalenci... Z tohoto pohledu by byl praktičtější **návrat z důchodového pojištění zpět k důchodovému zajištění**. Pojistné by se stalo součástí daně a důchodové nároky by se vypočítávaly obdobně jako nyní u pojištění. Důchodový systém by měl být pojímán na jako pojištění, ale jako součást celého sociálního systému zajišťovaná z daňových výnosů.

Co dnes především oslabuje na příjmové stránce 1. státní solidární důchodový pilíř?

- Neplacení státu za náhradní doby pojištění, ale jejich započítávání pro nárok na dávky
- Značný deficit v bilanci důchodů spravovaných ministerstvem obrany

- Zavedení stropu na odvody na důchodové pojištění / DP / pro skupiny s vysokými příjmy
- Řešení velké nezaměstnanosti předčasnými důchody – důchodový účet tak hradí náklady nezaměstnanosti ze solidárního důchodového účtu za statisíce předčasných důchodců, kteří předčasně čerpají důchodové dávky, i když trvale snížené a neodvádí již pojistné
- Různé slevy na úkor příjmů důchodového pojištění
- Historicky vzniklý deficit výběru pojistného (nedobytné pohledávky od bývalých státních podniků)
- Náklady na administraci ČSSZ (a to i mimo DP!) hrazené z pojistného namísto z daní
- Nekolidující zaměstnání (dohody) – omezené či žádné odvody na DP
- Nelegální zaměstnávání - bez evidence a bez odvodů na DP (šedá a černá ekonomika)
- Švarcsystém (falešné vykazování práce na živnostenský list) – nízké odvody na DP oproti zaměstnancům (zaměstnavatel tak šetří režijní náklady na úkor veřejných rozpočtů)
- Jiný výpočtový základ pro odvody na DP u OSVČ vůči zaměstnancům (nízké odvody)
- Nezaměstnanost z důvodu špatné hospodářské politiky – bez odvodů na DP
- Dopady cyklické krize – méně zaměstnanců a nízké mzdy = menší odvody na DP
- Není zavedeno legální vícezdrojové financování důchodů ze státního rozpočtu mimo odvody na DP jako v zahraničí (vykazuje se tak deficit na důchodovém účtu)
- Zavedení II. kapitálového pilíře – okamžitě vyvádí část příjmů z I. státního solidárního pilíře, přičemž úspory za tuto ztrátu vzniknou s velkým časovým odstupem
- Není povinnost odvádět částku na DP ze všech příjmů sloužících k živobytí (např. příjmy z nájmu aj.)

Některé postoje a stanoviska KSČM k využití odbornou komisí pro důchodovou reformu zřízenou ministryní práce a sociálních věcí v r. 2014

KSČM byla připravena po volbách spolupracovat na koncepci důchodové reformy. To z našeho pohledu předpokládalo **dojednání shody na sociálním cíli**, ke kterému budeme hledat postupnou legislativní cestu. Jde především o to, **jakou váhu bude mít státní pilíř** vůči dalším pilířům důchodového systému a jiným možnostem důchodového zabezpečení. Dále je důležité, zda budeme **držet mezinárodní dohody o minimálním náhradovém poměru** (zjednodušeně) **průměrného důchodu k průměrné mzdě**, zavedeme-li kategorii **minimálního důchodu nad hranicí životního minima** a zprůhledníme-li **vícezdrojové financování státního pilíře ze státního rozpočtu** za konkrétní výpadky (náhradní či vyloučené doby).

Nová koalice se však v programovém prohlášení dohodla pouze na přípravě šesti okruhů legislativních změn. Více viz mandát Odborné komise MPSV pro důchodovou reformu, do které jsme byli, jako všechny parlamentní strany působící v PSP ČR, přizváni. Je tedy racionální vyjádřit se, či se dále vyjadřovat, pouze k těmto domluveným šesti cílům, a to prostřednictvím následujících řádků, pak především prostřednictvím návrhů v pracovních skupinách a zejména na jednáních komise.

Návrhy KSČM k šesti stanoveným cílům

1. Navrhnout konkrétní mechanismus, kterým bude prováděno pravidelné hodnocení nastavení důchodového věku

Navrhujeme zastropovat tzv. věkovou důchodovou hranici nejvýše na 65 letech. Blíže viz **Příloha č. 2** – tabulka, kterou jsme již neúspěšně předložili s textem jako pozměňovací návrh na jednání VSP PSP ČR při projednávání návrhu zákona o valorizacích. Věk 65 let by se

týkal všech mužů i žen narozených v r. 1972 a konec postupného dosažení této hranice pro všechny skupiny by byl rok 2037 (*nevylučujeme jiné rozložení*).

V r. 2033, tedy čtyři roky před cílovým r. 2037 a pak vždy po pěti letech, by proběhla v součinnosti MPSV s ČSÚ revize tohoto limitu zastropování. K posouzení správnosti předchozího rozhodnutí by byly vzaty v úvahu především faktory demografického vývoje, střední délka dožití, imigrace apod. Dále velikost nezaměstnanosti a dožití ve zdraví (rozsah osob se změněnou pracovní schopností a zdravotně postižených v produktivním věku - invalidita).

2. Navrhnout takovou podobu každoročního valorizačního mechanismu, která zajistí důstojnou výši důchodů po celou dobu jeho výplaty

Souhlasíme s návratem k původnímu valorizačnímu vzorci, který již Parlament ČR schválil. Problémem však je, že nebude vyrovnána ztráta za uplynulé dva roky platnosti snížení valorizací. Ztráta je kumulovaná a navždy snižuje základ pro další valorizace.

Pro další období navrhuje:

- a) zavést kategorii minimálního důchodu nad hranicí životního minima s náklady na bydlení, kdy dorovnání financí do důchodového účtu pro tento nárok (např. u práce na zkrácený úvazek) bude zajištěn z prostředků hmotné nouze v rámci jedné kapitoly státního rozpočtu (*ÚP ČR klesne administrativa při výplatě dávek hmotné nouze těmto občanům*),
- b) dbát na to, aby byly dodržovány dohody ČR s Mezinárodní organizací práce a neklesal smluvený náhradový poměr průměrného důchodu k průměrné mzdě,
- c) v případě potřeby zvyšovat prostřednictvím pravomocí vlády valorizační částky k brzdění rozevírání nůžek mezi důchody a mzdami,
- d) při překročení pětiprocentní inflace v průběhu roku zabezpečovat mimořádné valorizace,
- e) postupně zvyšovat prostřednictvím valorizací a nových výpočtů základní výměru - pevnou částku důchodu na vyšší úroveň životního minima a na této hranici ji udržovat.

3. Navrhnout konkrétní způsob ukončení systému důchodového spoření

Otázka zrušení II. pilíře důchodového systému byla diskutována již v době legislativního procesu při projednávání návrhu zákona, který ho navrhoval zavést. Je třeba připomenout těm, kteří se ohánějí nálezem Ústavního soudu ČR, že tento soud neposuzoval problémovou proceduru při projednávání v PS PČR (nejen výměna poslanců ODS)!

Funkcionáři i dokumenty KSČM jasně a včas upozorňovali finanční společnosti, zprostředkovatele i potencionální klienty, že při změně politického vedení státu jsme připraveni silou protlačené nové důchodové spoření zrušit. Toto varování zaznělo i při jednání PSP ČR, např. z úst předsedy ÚV KSČM JUDr. Vojtěcha Filipa (viz stenozáznam – ***Příloha č. 3***). Správcovské společnosti i klienti šli do tohoto projektu s vědomím ohlášeného rizika! Některé penzijní společnosti svůj vstup do tohoto produktu však včas zrušily.

A tak k 31. 3. 2014 bylo dle webových stránek Asociace penzijních společností evidováno ve II. pilíři 81 962 účastníků, dle ČSSZ však k dubnu 2014 oznámilo svou účast ve II. pilíři pouze 80 465 pojištěnců. MF však uvedlo pro komisi údaj 83 260 účastníků. Více netřeba komentovat, neboť např. někteří klienti byli „získáni“ ve vyloučené době - v nezaměstnanosti.

Možnosti způsobů ukončení II. pilíře je jistě několik. Diskuse je m. j. o tom, zda zrušení důchodového spoření je možné provést jedním či dvěma zákony, případně dělenou účinností. Dle našeho názoru je vhodné dbát na to, abychom předešli případným sporům, které by

proces ukončení II. pilíře zbytečně prodlužovaly. Nabízí se tedy legislativní úpravy účinné od 1. 1. 2015 či v průběhu r. 2015., případně později, např. v tomto scénáři:

- Co nejrychlejší ukončení „vyvádění“ 3 procentních bodů důchodového pojištění z I. do II. pilíře
- Bezodkladné zastavení vstupu dalších klientů do II. pilíře
- Zrušení daňových úlev v souvislosti s II. pilířem
- Vyžádat si stanovisko ČNB o jejím postupu v rámci platného zákona a následně legislativně stanovit ČNB povinný postup při udělování licencí s ohledem na minimální počet klientů
- Umožnit klientům vystoupení z II. pilíře:
 - a) dobrovolně
 - b) v souvislosti se zrušením fondu
- Alternativně umožnit klientům rozhodnutí o naložení s jejich penězi ve II. pilíři, např.:
 - **Co se týká 3 % vyvedených z I. pilíře**
 - Vrácení peněz do I. pilíře a zpět získání nároku na neredukovaný výměr důchodových dávek
 - Jiné řešení s tím, že za období snížených odvodů do I. pilíře bude provedena dle platného zákona redukce při výměru státních důchodových dávek
 - Možnosti transformace peněz:
 - ✓ Převedení do III. pilíře
 - ✓ Převedení do jiného finančního produktu
 - ✓ Vyplacení (na účet, složenkou, hotově)
 - **Co se týká 2 % navýšených z vlastních prostředků**
 - Možnosti transformace peněz:
 - ✓ Převedení do III. pilíře při zachování daňového zvýhodnění
 - ✓ Převedení do jiného finančního produktu s dodatečným dodaněním
 - ✓ Vyplacení (na účet, složenkou, hotově) s dodatečným dodaněním

Lze předpokládat, že po těchto úpravách správcovské společnosti samy po čase nabídnou svým klientům důchodového spoření jiný produkt a II. pilíř důchodového systému ČR zanikne. Bude zrušen vzhledem k jeho neefektivnosti.

4. Navrhnout takové nastavení parametrů systému, při kterých dojde k posílení principu zásluhovosti bez negativního dopadu na ochranu před chudobou u populace důchodců.

Tomuto rozhodnutí by měla předcházet domluva na sociálním cíli a potřebné míře solidarity k jeho zabezpečení. KSČM není pro rovný státní důchod! Proto tento cíl podporuje, ale konstatuje, že ho bez vícezdrojového financování nelze dosáhnout.

5. Navrhnout změny parametrů doplňkových důchodových systémů, zejména pak poskytované státní podpory s cílem motivovat k vytváření dlouhodobých úspor na stáří a k využití pro výplatu pravidelné penze.

Původní důchodové připojištění prošlo již řadou úprav, které částečně napravily legislativně-věcné chyby či záměry z minulosti, sloužící k výrazné podpoře nového finančního produktu (snížení daňového základu pro klienty, daňově uznatelný náklad u zaměstnavatele, státní finanční podpora), který však nemusí sloužit k pravidelnému zvýšení důchodových dávek (jednorázové vyrovnání) a sloužil a stále ještě slouží (např. po revolvingu) pro výhodné ukládání - zhodnocování peněz - i důchodcům.

K 31. 3. 2014 bylo ve III. pilíři zapojeno 4 920 626 účastníků (převážná část zaměstnanců a OSVČ, kteří mají na odloženou spotřebu). V podstatě již není rezerva a hledat další motivační prvky je jen nadbytečné utrácení ze státního rozpočtu. Stát však podporuje pouze ty, kteří si mohou uložit větší částky, a to prostřednictvím snížení daňového základu + státní finanční podpory. Navíc mohou za zaměstnance spořit i zaměstnavatelé, kteří si rovněž mohou o tyto částky snížit daňový základ. Taková robustní podpora není snad v žádné jiné zemi. Navíc je diskriminační, neboť se netýká všech, tedy těch, kteří si ukládají částky nižší než 500 Kč měsíčně.

KSČM již v r. 2005 zvažovala možnost, aby státní finanční podpora (ročně cca 6 mld. Kč) byla převedena jako podpora pro vícezdrojové financování I. státního pilíře. Zcela by stačila tzv. daňová podpora, která by se odvíjela od výše úložky bez omezení spodní hranice (byla by ekvivalentní) a také dořešení toho, aby úložky sloužily k pravidelnému příspěvku k důchodu a ne k tomu, že se budou s novou státní podporou dále zhodnocovat. Stát tak dosud dotuje toto spoření, které je zajímavé hlavně díky výdajům ze státního rozpočtu a ne vzhledem k výkonnosti penzijních fondů.

Jsme však pro zavedení zákonné povinnosti u zaměstnavatelů v těžkých povoláních, aby byli pojištěni ve III. pilíři na náklady zaměstnavatele ti, kteří pracují ve zdravotně nepříznivých podmínkách. Tito zaměstnanci pak budou mít možnost odejít bez trvalého snížení výše důchodové dávky jejich starobního důchodu (jako u předčasných důchodů) do předdůchodu a poté pobírat starobní důchod v nekrácené podobě.

K doplňkovému důchodovému systému je možno zařadit i jiné dlouhodobé finanční produkty, např. životní pojištění, stavební spoření sloužící k zajištění vlastního bydlení či další takto zaměřené hypotéky a úvěry.

6. Navrhnout takovou podobu transferů mezi občany, rodinami a státem, která zajistí vyvážené a všeobecně akceptované postavení všech typů domácností.

Z příčin masových nepokojů, které provázely evropskou společnost v polovině 19. století, bylo m. j. vyvozeno poučení ve formě zavedení průběžného důchodového pojištění. Průběžný systém překonal jak válečné hrůzy, tak politické převraty. Jeho realizace je možná bez prodlevy a dle potřeb vývoje je tento systém možno regulovat. Nelze jej vytunelovat, neboť neukládá velké objemy peněz. Je však závislý na příznivém demografickém vývoji a na ochotě lidí k solidaritě. Je proto smutnou skutečností, že neustále sílí tendence k jeho oslabování. A to rovněž, statisticky vzato, snižováním počtu dětí na jednu ženu. Proto si zodpovědné reprodukční či prorodinné chování občanů zaslouží nejen uznání, ale i podporu státu. KSČM navrhuje:

A/ Transfery od bezdětných ke zvýšení příjmů důchodového pojištění

Bezdětným občanům starším 30 let zvýšit důchodové pojištění placené zaměstnancem, OSVČ či dobrovolným plátcem, o 2 procentní body. Celkový odvod se tak zvýší z 28 na 30 %. Peníze budou sloužit jako kompenzace výpadku při transferu části pojistného od dětí přímo k rodičům (ad. C/). (Možné řešení je také u bezdětných o 2 p. b. a jen s jedním dítětem o 1 p. b.)

B/ Transfery v rámci tradiční rodiny

Společným a rovným dílem sdílený vyměřovací základ pro účely důchodového pojištění po dobu společného soužití manželů. Za tuto dobu se každému partnerovi započítá rovným dílem

50 % společného vyměřovacího základu pro nárok na důchodové dávky. Tato změna nebude mít vliv na nárok na případný pozůstalostní důchod (vdovský a vdovecký), který má zcela jinou funkci (*při nerovnoměrných příjmech pak součet důchodů bude, díky nižším redukcím u vyššího důchodu, vyšší!*).

C/ Transfery od dětí k vlastním či nevlastním rodičům nebo osvojitelům

Půjde o možnost dobrovolného rozhodnutí se každé ekonomicky aktivní osoby poukázat 2 procentní body ze svého odvodu na důchodové pojištění přímo na zvýšení starobních důchodů těch, kteří tuto osobu ve své rodině vychovávali a připravili pro život. Dva procentní body je možné poukázat jedné osobě – starobnímu důchodci - nebo po jednom procentním bodu dvěma osobám – starobním důchodcům. Zúročí se tak dobrá výchova a dospělé dítě samo zhodnotí a ocení zásluhy a potřeby svých vlastních či nevlastních rodičů.

Příloha č. 1

Komentář KSČM k variantě „Parametrická optimalizace důchodového systému ČR“

(Ze závěrečné zprávy výkonného týmu tzv. 1. Bezděkovy komise - str. 99 až 101- rok 2005)

Jsme přesvědčeni, že *důchodový systém (starobních, invalidních i pozůstalostních důchodů) jako celek má být i nadále státem organizovaný a řízený nástroj, jehož účelem – účelovou funkcí – je zabezpečit po finanční stránce důstojné stáří všech našich občanů.*

Prosazujeme proto, aby v ČR byl základem důchodového systému i nadále státní pilíř

- povinný pro všechny občany,
- průběžně financovaný,
- dávkově definovaný,
- solidární příjmově i generačně,
- regulovatelný,
- státem garantovaný,

kdy za podstatné **kritérium** dlouhodobé stability a finanční udržitelnosti takového sociálně-pojistného systému považujeme **kladné kumulativní saldo** příspěvků (i vícezdrojových) a dávek, a to za předpokladu, že úroveň dávek (nově stanovených i již vyplácených) bude natolik vysoká, že bude průběžně zajišťovat průměrný náhradový poměr ve výši kolem 40 % průměrné hrubé mzdy v daném roce. Za **prostředek** pro dosažení tohoto cíle určujeme průběžnou **parametrickou optimalizaci důchodového systému** při předpokládaném

- zabezpečení vysoké výkonnosti ekonomiky, trvalém růstu HDP a produktivity práce,
- snížení nezaměstnanosti,
- nastartování optimální propopulační politiky.

KSČM a priori není proti doplňkovým formám důchodového připojištění, které by měly tvořit druhý či třetí pilíř důchodového systému, umožňující osobám, které se ho zúčastní, docílovat individuálně vyššího než průměrného 40% náhradového poměru. Prosazuje, aby doplňkový systém byl pro občany i nadále dobrovolný, byl nezávislý na prvním pilíři, resp. na státním rozpočtu. I když odpovědnost za nastavení regulí (legislativních pravidel) pro fungování doplňkových systémů má sice opět stát, za jejich výkonnost však musí nést v plné míře odpovědnost akcionáři, a to včetně garance proti úpadku.

Naplnění výše definované účelové funkce důchodového systému chceme dosáhnout jen koncepčně založenými, průběžně uskutečňovanými **parametrickými úpravami**, tedy bez nutnosti hlubších zásahů do struktury systému, které jsou vždy spojeny s jistým rizikem. Navíc nebude nutné provozovat dva či více systémů, jeden pro starobní důchody, jiný pro důchody invalidní či pozůstalostní.

KSČM hodnotí práci výkonného týmu celkem kladně. Za jistý nedostatek však považujeme ne příliš objektivní komentář výkonného týmu v závěrečné zprávě k výstupům zpracovaným k jednotlivým návrhům politických stran. Dle našeho názoru, alespoň pokud se jedná o komentář k variantě KSČM, je poněkud poplatný mediálně většinovým stanoviskům.. My však děkujeme za objektivnost zpracovaných exaktních výsledků našich zadání a pro nás bude důležité, jak nás pochopí občané (blíže: www.kscm.cz –Naše politika –Důchodová ref.).

Protože nebyla provedena komplexní systémová analýza, běžná při rozhodovacích procesech tohoto typu, výkonný tým byl postaven pouze před krok druhý - vypracovat matematický model a provést výpočty alternativních návrhů důchodového systému podle zadání pěti politických stran. To vedlo v průběhu práce k některým chybám, např. v nedokonalé a úzce pojaté analýze citlivosti důchodového systému na nastavení vstupních parametrů. Z jejich dílčích výsledků pak mnohdy byly a často stále jsou vyvozovány ne zcela adekvátní - a dalo by se říci jednostranné - zaujaté komentáře. Například že:

- *stávající důchodový systém je **nestabilní** (přičemž **žádné kritérium stability nebylo definováno**),*
- *je dlouhodobě finančně **neudržitelný** (což se později ukázalo jako **nepravdivé tvrzení**),*
- *je naprosto nezbytné **ihned** zvýšit hranici odchodu do důchodu na 65 let. (Nepochybně je to jedna z alternativ, ale připouštíme ji pouze v **krajním případě** za předpokladu, že se v dohledné době nepodaří zvrátit negativní vývoj porodnosti, že poklesne nezaměstnanost a že se dál prodlouží doba dožití v ČR alespoň na průměr EU. I tak bychom počítali s možností předčasných důchodů. Propočty jsme zadali za předpokladu postupného zvyšování hranice na 65 let **až od r. 2030**, a to postupně po 4 měsících ročně.)*
- *důchodový systém je **bez systémové reformy neudržitelný** (což **nebylo** v průběhu řešení nijak **prokázáno**), atd..*

Je těžké říci, zda tato tvrzení vyplynula z předpojatosti nebo šlo o záměr motivovaný „vyššími - konkrétními“ zájmy. Provedli jsme proto rámcovou analýzu důchodového systému i v rámci vlastních možností a dospěli k následujícím poznatkům:

- **Příčiny nestability a deformací důchodového systému nespočívají ani tak v něm samotném, ale především mimo něj.**
- Primární příčinou jeho nestability je neochota společnosti řešit zvýšenou reprodukci zlepšení demografického vývoje nebo neochota ke zvyšování mezigenerační solidarity, včetně udržení solidarity vícepříjmových skupin s nízkopříjmovými skupinami obyvatel.
- Příčinou nestability a deformací je i dlouhodobý propad výkonu a daňové výtěžnosti naší ekonomiky, značná nezaměstnanost, výpadky v příspěvcích do systému, prohloubení sociální nejistoty, zvláště u mladé generace, deformace přirozených životních hodnot, změna hodnotové orientace mladých lidí, omezování role státu a veřejných financí a jiné.

Za předpokladu, že se nezmění státní propopulační politika a stát bude rezignovat na závažný negativní vývoj, budou všechny současné propočty jen opakovat tu známou pravdu,

že ve společnosti, kde se rodí srovnatelně málo dětí, je konstrukce penzijního systému možná jen za cenu vysokých celospolečenských nákladů, rozrušujících sociální a generační homogenitu a solidaritu.

Důsledné rozborů citlivostní analýzy a parciálních výsledků provedených výpočtů nám umožnily vyvodit následující poznatky:

- Důchodový systém má všechny znaky chování kybernetických soustav, čehož lze v praxi velmi účelně využít.
- Výkonný tým využil především vlastnost reprodukovatelnosti a díky matematickému modelu, který vypracoval a počítačovému experimentu, který provedl v řadě alternativ, dospěl k závěrům majícím nesporný význam pro matematické modelování důchodového systému.
- Důchodový systém správně reaguje na změny všech testovaných parametrů.
- Kvalifikovanou změnou parametrů je důchodový systém snadno regulovatelný, což je z našeho pohledu jeho nezpochybnitelná výhoda.
- Ke kladnému kumulativnímu saldu jsme mohli dojít i jinou kombinací parametrických úprav, s čímž je možno pracovat v dalším období.
- **Provedené parciální výpočty a analýza jejich výsledků prokázaly, že**
 - **při současném nastavení parametrů v základní variantě je stávající důchodový systém finančně udržitelný do roku 2023 – 2030 (podle kumulování přebytků),**
 - **po zahrnutí vlivu úprav některých parametrů bude tato varianta vykazovat**
 - **kladné roční saldo zhruba do r. 2100,**
 - **v roce 2035 bude kulminovat kumulativní saldo na úrovni 20 – 25 % HDP,**
 - **při průměrném dlouhodobém celkovém náhradovém poměru na úrovni cca 40 % k hrubé mzdě jen ze základního pilíře lze dosáhnout orientačně měsíčního důchodu:** (PTJ = příjmově typizovaný jedinec; 100 % = měsíční příjem 18 000 Kč)
 - 7 470 Kč pro PTJ 50 % při minimální úrovni náhradového poměru 83 %,
 - 9 450 Kč pro PTJ 75 % při minimální úrovni náhradového poměru 70 %,
 - 10 440 Kč pro PTJ 100 % při minimální úrovni náhradového poměru 58 %,
 - 12 600 Kč pro PTJ 200 % při minimální úrovni náhradového poměru 35 %,
 - 13 500 Kč pro PTJ 300 % při minimální úrovni náhradového poměru 25 %.

Propočty výkonného týmu jsou zpracovány při dosažení 7% nezaměstnanosti. V případě poklesu nezaměstnanosti na 4 % by vedla vyšší zaměstnanost k vyšší hodnotě HDP a rovněž i k vyššímu objemu mezd, platů, odvodů i důchodů. A toto snížení nezaměstnanosti o 3% body by na konci projekčního horizontu vytvořilo navíc objem 60 % HDP. Je to další rezerva, se kterou propočty nepočítal a je obsažena pouze v příloze varianty KSČM.

Výpočty naší varianty v časovém horizontu za rok 2050 již nepovažujeme za přínosné, a to s ohledem na nesporný pokles jejich spolehlivosti. Zvyšuje se rozptyl odhadu jak porodnosti, tak migračního salda, o makroekonomických ukazatelích ani nemluvě.

Potvrzují to průkazně již aktuální výsledky za rok 2004, které se od demografické i hospodářské prognózy liší a jen promítnutí této difference do horizontu příštích 20 – 30 let (a tím spíše dále) vede k podstatně odlišným závěrům. Aktualizace penzijního systému není jednorázovou kampaní, ale systematická a dlouhodobě reprodukovaná korekce platného systému v závislosti na měnících se podmínkách, jak tomu bylo v posledních cca 120 letech. Není důvod, aby byl tento systémový přístup opuštěn. Předpokládáme, že příští generace politiků a ekonomů budou schopny na rýsující se změny v okolí penzijního systému reagovat přinejmenším tak kvalifikovaně, jako generace dnešní a minulé.

Přesto jsme kvůli srovnání pokračovali s výpočty i za tuto hranici a z tohoto důvodu zapojili do systému vícezdrojové financování. Vzhledem k nezbytným transformačním nákladům u jiných variant to nepovažujeme vůbec za problematické. Rovněž jsme přistoupili k postupnému navýšení procenta odvodů do systému. Ani tento krok nepovažujeme za problematický, neboť zachování 40% náhradového poměru ve variantách jiných politických stran by si vyžádalo daleko vyšší zatížení v celkových odvodech do různých pilířů.

Naše představy korespondují více s představami Mezinárodní organizace práce, než s představami Světové banky a Mezinárodního měnového fondu, a ve správnosti naší představy řešení vývojových problémů důchodového systému ČR nás utvrzují i různé negativní poznatky ze zahraničí. Nejsme proto pro přenesení větší zátěže ze zaměstnavatele na zaměstnance. Nejsme také pro výraznější snížení aktuální kupní síly obyvatelstva cestou odkládání běžné spotřeby do důchodových fondů. Ale nejsme ani pro přinucení zaměstnanců cestou zákona, či pod hrozbou nezajištění solidního důchodu státem, k ukládání peněz do různých kapitálových společností.

Naše alternativa „Parametrická optimalizace důchodového systému v ČR“ prokazuje, že řešení navržené KSČM nabízí zajistit důstojné stáří občanům v postproduktivním věku, včetně nízkopříjmových skupin. Jde o vzájemně se podporující – solidární - lidský systém.

Pro srovnání doporučujeme libovolnou alternativu, kterou nabízejí svými variantami – reformami - ostatní strany. V další etapě jsme připraveni v zadání řešit také kategorii minimálního důchodu, tzv. náhradovou bonifikaci při výchově dítěte i případné optimální posílení zásluhovosti v dávkově definovaném systému, pokud to umožní jeho finanční vyrovnanost.

Považujeme za velmi důležité, aby s výsledky hledání jednotlivých řešení byl objektivně seznámen široký okruh občanů, aby občané pochopili podstatu zamýšlených kroků a dovedli posoudit, co strany zamýšlejí a jaký bude dopad na jejich životní úroveň po odchodu do důchodu. Považujeme za nezbytné, aby si každý mohl včas udělat představu o tom, zda jeho život ve stáří bude důstojně zabezpečen, neboť to jedním z kritérií úrovně společnosti.

Vytvoření společného týmu expertů se dle našeho poznání osvědčilo, zejména díky výkonnému týmu, který zabezpečoval matematické modely jednotlivých variant. Dosažený stupeň řešení však nepovažujeme dosud za ukončený. Doporučujeme proto pokračovat v započaté práci, analyzovat výsledky experimentu a na základě kritériální funkce nalézt quasi optimální – sociální - řešení důchodového systému. Na takové optimalizaci důchodového systému jsou experti KSČM připraveni dále spolupracovat.

Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1972

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r	65r	65r	65r	63r+8m	62r+2m
1967	65r	65r	65r	65r	64r+2m	62r+8m
1968	65r	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m
1969	65r	65r	65r	65r	65r	63r+8m
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+2m
1971	65r	65r	65r	65r	65r	64r+8m
1972	65r	65r	65r	65r	65r	65r

Vysvětlivky: „r“ znamená rok, „m“ znamená kalendářní měsíc.

Středa 7. listopadu 2012 v 18.10 hodin, viz
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/047schuz/s047191.htm>

6.

**Zákon o pojistném na důchodové spoření
(sněmovní tisk 692/5) vrácený prezidentem republiky**

Poslanec Vojtěch Filip: Děkuji, paní předsedkyně. Vážení členové vlády, paní a pánové, já bych připojil několik poznámek, které svým způsobem vyprovokoval pan ministr financí ve svém úvodním projevu.

Za prvé, ne všichni o tom už osmkrát hlasovali. Je tady řada nových poslanců, ať už z důvodu rezignace pro zvolení do Senátu nebo z důvodu rezignací dnešních, tak si může každý rozhodnout nově.

A za druhé prosím, aby o tom nemluvil pan ministr financí jako o důchodové reformě. Přece o žádnou důchodovou reformu nejde. Jde o to, že Vláda České republiky připravila zákon, který má legálně snížit příjmy průběžného systému, okrást státní rozpočet o určitou částku a věnovat ji soukromým fondům, a to ještě za situace, kdy snížení příjmů průběžného systému je, řekl bych, ohroženo dalším vykrádáním celé soustavy.

Je zřejmé, že nastavená pravidla neslouží tomu, čemu se říká důchodová reforma. Jde o velmi špatný bankovní produkt, který je horší než kterýkoli jiný! Jde o to, že tento systém měl poskytnout veřejné prostředky soukromým subjektům - a to navrhuje vláda, která si říká, že stabilizuje veřejné finance a je vládou rozpočtové odpovědnosti. Je to rozpočtově nejhorší rozhodnutí, které tady bylo ve Sněmovně předloženo od chvíle, kdy byla spuštěna, dejme tomu, kuponová privatizace.

Opakuji, že jde o vykrádání budoucích příjmů! Jestliže v první fázi byly zlikvidovány majetky státu, které tady byly vytvořeny v minulosti, ať už různými pochybnými privatizacemi, nebo nezaplacením částky, která se měla zaplatit za jednotlivé privatizované podniky, a to nezaplacení skončilo v konsolidační agentuře, v konsolidační bance, a poté jaksi bylo přeprodáno nějakým způsobem buď těm, kteří na to čekali, nebo těm původním vlastníkům, které to do té kritické situace dostalo, což se žel stávalo, tak to se vykrádala minulost. Pak se vykrádala současnost, to jest, že se vykrádaly veřejné zakázky.

To, že míra korupce dosáhla v České republice neočekávaných rozměrů, je realita. A zase bych musel hovořit o tom, že se tady s tím potýkáme... A proto i tato vláda říkala, že bude bojovat proti korupci. A přitom, když si vezmeme konkrétně tento návrh zákona, který vrátil prezident republiky - a já musím nebo nemusím politicky souhlasit s jeho názory, ale v každém případě by to mělo být upozornění pravé části politického spektra, jejímž on je představitelem, že tento návrh zákona skutečně nemůže nic pozitivního pro Českou republiku, pro její ekonomiku a pro její růst přinést!

Já nevím, jestli ti, kteří měli mít ty soukromé fondy, něco už zaplatili jednotlivým poslancům vládní koalice. Protože nechápu, proč setrváváte na tomto návrhu zákona, který neslouží účelu, pro který byl připraven, neslouží ani těm jednotlivým fondům - a to tady kolega Votava docela jasně řekl, že je to skutečně velmi špatný bankovní produkt. A jestliže nemá sloužit

tomu účelu, pro který je napsán, nemá sloužit ani tomu, kdo by na tom mohl vydělat, pokud nechce vydělat na tom, že po třiceti letech ty peníze sebere a odnese z tohoto státu, zkrachuje a nikomu je nevyplatí, což by byl opravdu kolosální podvod. Tak potom nechápu, proč na tom setrváváme. Jestli to má být státem garantovaná zlodějna, tak si to přiznejme! Tak o tom mluvíme nahlas a veřejně.

Já v tomto ohledu nesouhlasím s ministrem financí, že lze bez tohoto zákona spustit důchodovou reformu. Takzvanou důchodovou reformu. Opravdu to není pravda. **A v každém případě prohlašuji, že jsem veřejně přislíbil, že kdykoli to bude možné, tento takzvaný druhý pilíř navrhu ke zrušení. Pokud projde. A říkám to otevřeně a na adresu těch, kteří by si takový soukromý fond s cílem odvézt peníze z České republiky chtěli zřídit. V tomto ohledu to není otázka mého osobního přesvědčení. Je to otázka i politických programů jak současných parlamentních opozičních stran, tak ale řady neparlamentních politických stran, které mohou po dalších volbách nastoupit do Poslanecké sněmovny. A v tomto ohledu není garantováno, že by něco takového mělo platit.** To je ten druhý moment mé připomínky.

Třetí moment je dán tím, že v tomto ohledu neexistuje jediný důvod, proč bychom měli jako Poslanecká sněmovna přehlasovávat veto prezidenta, proč bychom měli setrvávat na zákonu, který neplní základní účely, pro které se zákony přijímají, tzn. že budou upravovat nějaké vztahy mezi občany České republiky a budou sloužit účelu, pro který byly přijímány, jestliže nezjišťujeme ani účel pro příští důchodce ani účel pro majitele fondů a vůbec negarantujeme to, že se někdy někdo potká s těmi penězi, které tam má platit.

Já jsem tady v rozpravě, myslím v prvním čtení, říkal docela srozumitelným způsobem, že neznám člověka, i z těch, pro které to může být výhodné, tzn. pro ty, kteří mají 40 tisíc měsíčně a více, který by věřil tomu, že třicet let bude nějakému soukromému fondu platit peníze a oni mu za třicet let začnou něco vyplácet, když to ještě nota bene není garantováno. S takovým člověkem jsem se v České republice ještě nesetkal. Na moji přímou otázku, jestli tomu věří ministr financí, mi tenkrát ministr financí neodpověděl. Mám si to vysvětlit tak, že i pan ministr financí tomu nevěří? Ano, jiné vysvětlení já totiž neznám. V tomto ohledu, nezlobte se na mě, nemám jediný důvod, nejen já, ale i moji kolegové a ti lidé, kteří za mnou chodí, abychom zákon, který je zbytečný a který dále oslabí veřejné finance, vůbec přijímali.

Prosím, zvažme, jestli za těchto okolností má Poslanecká sněmovna setrvávat na takovém paskvilu!

Děkuji vám. (Potlesk poslanců KSČM.)